

Zdzisław Krzemiński, *Adwokat w procesie cywilnym – z wyboru i z urzędu* (Wydawnictwo Zakamycze) 1999 ss. 169.

Nakładem Kantora Wydawniczego Zakamycze ukazała się na rynku księgarskim książka pt. "Adwokat w procesie cywilnym – z wyboru i z urzędu"

Autor opracowania – dr Zdzisław Krzemiński – jest z zawodu adwokatem. W jego dorobku znajduje się kilkanaście pozycji związanych z tematem adwokatury. Pisał m. in. prace z zakresu procedury cywilnej, prawa rodzinnego oraz ustroju adwokatury. Opracował kodeks etyki adwokackiej oraz zasady wykonywania zawodu adwokackiego. Nazwisko Autora pojawia się często na łamach prasy prawniczej, gdzie opublikował kilkadziesiąt artykułów z różnych dyscyplin prawnych.

Książka składa się z trzech części, z których dwie pierwsze podzielone zostały na rozdziały i paragrafy. Część trzecia natomiast stanowi aneks zawierający wybrane akty prawne.

Część I zatytułowana została "Adwokat z wyboru" W pierwszym rozdziale omówiono zagadnienie powstania pełnomocnictwa w procesie. Pełnomocnictwo procesowe powstaje w wyniku zgodnego oświadczenia woli dwóch stron, to znaczy mocodawcy oraz pełnomocnika, czyli osoby, która podejmuje się wykonania czynności procesowych. Udzielone przez mocodawcę pełnomocnictwo powinno być w sposób kategoryczny i jednoznaczny przyjęte przez adwokata i potwierdzone w zapisie następującej treści, np. "udzielone mi pełnomocnictwo do prowadzenia sprawy przyjmuję (...). Prawo o adwokaturze daje adwokatowi również możliwość odmowy udzielenia pomocy prawnej z ważnych powodów, np. gdy udzielił wcześniej pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej. Stosunek pełnomocnictwa może powstać zarówno na podstawie czynności pisemnych, jak i ustnych.

W rozdziale drugim Autor zajmuje się uprawnieniami i obowiązkami pełnomocnika, będącego adwokatem. Niezależnie od wyniku osiągniętego w prowadzonej sprawie, adwokatowi należy się wynagrodzenie. Wykonując swój zawód adwokat przeprowadza z klientem rozmowy, mające z zasady charakter poufny. Dyskrecja ze strony adwokata stanowi więc istotny warunek prawidłowego uprawiania tego zawodu. Tajemnica zawodowa jest więc kamieniem węgielnym adwokatury. Z kolei adwokat występując w procesie musi

mieć pewność, że ma zagwarantowane prawo do swobodnego i nieskrępowanego prowadzenia sprawy, a to umożliwia mu immunitet adwokacki, połączony z instytucją ochrony prawnej. Adwokat powinien wykonywać czynności zawodowe według najlepszej woli i wiedzy, z należyłą uczciwością, sumiennością i gorliwością.

Rozdział trzeci dotyczy zakresu pełnomocnictwa w procesie. Pełnomocnictwo procesowe uprawnia adwokata, z mocy prawa, do dokonywania wszelkich czynności dotyczących zabezpieczenia i egzekucji (również tych wykonywanych przez komornika). Adwokat posiada uprawnienie udzielenia substytucji innemu adwokatowi, a więc może przenieść na swego "następcę prawnego" wszystkie uprawnienia procesowe, które mu przysługiwały. Art. 91 pkt 4 k.p.c. stwierdza, że pełnomocnik-adwokat może zawrzeć ugodę, zrzec się roszczenia albo uznać powództwo, jeśli czynności te nie zostały wyłączone w danym pełnomocnictwie.

Rozdział czwarty przedstawia problem wygaśnięcia pełnomocnictwa w procesie. Najczęściej następuje ono po osiągnięciu celu, dla którego zostało ustanowione. Istnieje jednak możliwość wypowiedzenia pełnomocnictwa przez mocodawcę lub przez pełnomocnika w toku postępowania procesowego. Do innych przyczyn należy zaliczyć: śmierć strony lub pełnomocnika, utratę zdolności procesowej czy kwalifikacji.

Część II książki nosi tytuł "*Adwokat z urzędu*". Rozdział pierwszy przedstawia podstawy prawne dające możliwość powołania adwokata z urzędu. Art. 117 k.p.c. mówi, iż strona zwolniona przez sąd z kosztów sądowych w całości lub części ma prawo zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego. Wniosek ten winien być zgłoszony pisemnie lub ustnie i dołączony do protokołu sądowego. Jeżeli sąd uzna za potrzebny udział adwokata w sprawie, wówczas uwzględni wniosek o przydzielenie stronie adwokata z urzędu. Osobie prawnej, jak też organizacji nie mającej osobowości prawnej, może być przyznane zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli wykaże, że nie posiada dostatecznych środków na pokrycie wymaganych kosztów.

W rozdziale drugim omówione zostały uprawnienia adwokata z urzędu. Kodeks postępowania cywilnego w art. 18 mówi, że ustanowienie adwokata dla strony zwolnionej od kosztów sądowych jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. Adwokat z urzędu nie musi przedstawiać sądowi podpisanego przez klienta pełnomocnictwa, gdyż jego uprawnienia wynikają z ustawy. Adwokat z

urzędu jest upoważniony do: wykonywania wszelkich czynności procesowych dotyczących sprawy we wszystkich trzech instancjach, przedsięwzięcia czynności dotyczących zabezpieczenia i egzekucji, udzielania substytucji, zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia lub uznania powództwa, jak również odbioru kosztów procesu od strony przeciwnej.

Rozdział trzeci porusza sprawę obowiązków adwokata z urzędu. Adwokat wyznaczony na pełnomocnika z urzędu powinien wykazywać dbałość o interesy osoby korzystającej z jego pomocy. Podkreśla to orzeczenie Wyższej Komisji Dyscyplinarnej z dnia 21 maja 1954 r., które mówi, że "wyznaczenie adwokata pełnomocnikiem z urzędu wkłada na niego nie mniejszy obowiązek troski i staranności w wykonywaniu czynności zawodowych, niż w sprawie zleconej przez klienta." Z tej racji adwokat pełniący funkcję pełnomocnika z urzędu nie może czynić niczego, co godziłoby w interesy klienta, gdyż w takim wypadku grozi mu pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej. W rozdziale czwartym Autor zajmuje się sprawą wygaśnięcia pełnomocnictwa adwokata z urzędu. Następuje ono po ziszczeniu się celu, w momencie wypowiedzenia pełnomocnictwa przez klienta, zwolnienia przez radę adwokacką, cofnięcia klientowi zwolnienia od kosztów, w wypadku śmierci strony lub utraty zdolności sądowej, czy też śmierci pełnomocnika lub utraty wymaganych kwalifikacji.

Trzecią część książki stanowi aneks zawierający wybrane akty normatywne dotyczące funkcjonowania adwokatury w procesie cywilnym. Są to m.in.: wyciąg z k.p.c., rozporządzenia regulujące wysokość opłat za czynności adwokatów oraz dotyczące kosztów sądowych. Zamieszczony w tej części materiał źródłowy pozwala na głębsze zobrazowanie zagadnień poruszanych w opracowaniu.

Książka "Adwokat w procesie cywilnym" została napisana w sposób przystępny i zrozumiały. Na podkreślenie zasługuje podział opracowania. Dwie pierwsze części składają się z analogicznych rozdziałów, co ułatwia dostrzeżenie różnic między dwiema instytucjami adwokatury. Chronologiczny układ zachowany przy omawianiu powyższych instytucji (od powstania do wygaśnięcia) prowadzi czytelnika w łatwy sposób przez zawilości procedury cywilnej.

Zagadnienia związane z pełnomocnictwem procesowym są tematem szeroko dyskutowanym. Szczególne znaczenie ma to w procesie cywilnym, gdzie adwokat zaczyna odgrywać coraz ważniejszą rolę, co ma bezpośredni związek ze znacznym rozwojem stosunków cywilnoprawnych. Książkę polecam wszystkim, którzy zainteresowani

są omawianymi zagadnieniami. Myślę, że powyższa publikacja spełnia oczekiwania czytelnika.

ks. Krzysztof Warchałowski